

Reisverslag april 2009

"The journey of a thousand miles, begins with one step"

Die eerste stap heb ik in September 2003 gezet en dat is één van de mooiste dingen die mij ooit is overkomen! Kumi Hospital.....wat een prachtige mensen, begaan met het lot van de patiënt, hard werkend uit de overtuiging anderen te helpen, ook al wordt dat niet altijd beloond op een financiële manier. Net als hen, haal ik heel veel voldoening uit het werk. Kumi, bedankt!!

4 april

Op 4 april ben ik voor de 6^e keer naar Kumi gegaan. Een bezoek van 2 weken deze keer. Erg kort, maar goed....het is altijd te kort! De reis heb ik deze keer ook weer niet alleen gemaakt. Vanuit Düsseldorf ben ik samen met Willem-Jan Cuypers (vriend en arts) en Marijn Poels (filmmaker AWA-films) richting Oeganda vertrokken. Op dezelfde dag vertrokken vanuit Brussel 3 mensen van het Laurentiusziekenhuis Roermond om voor een week mee te gaan naar Kumi. Drs. Robert-Jan Mulder(gynaecoloog), Drs. Janneke Raaymakers (kinderarts) en kinderverpleegkundige Janine Wetzels zijn met z'n drieën mee geweest om een indruk te krijgen van de medische zorg in Kumi en daarmee te kijken of er voor het Laurentiusziekenhuis een mogelijkheid ligt in de toekomst hulp te gaan bieden. Enkele dagen daarvoor was Jan Janssen (fotograaf) al naar Kumi vertrokken om voor de 2^e keer voor de stichting Kumi foto's te gaan maken. Kortom: een groot gezelschap! De reis is verder goed verlopen en 's avonds laat werden we opgehaald door een chauffeur van Entebbe Flight Motel, waar we een nachtje door zouden brengen, om vervolgens op zondag naar Kumi te vertrekken. Jammer dat het inmiddels donker was, maar heerlijk om de eerste geuren en impressies van Oeganda weer binnen te krijgen!

5 april

Zondagochtend...ontwaken in Entebbe! Wat staat ons dit jaar weer te wachten? Rond 8 uur krijg ik meteen al telefoon van de receptionist dat er bezoek voor me is. Zoals afgesproken is er een student voor mij gekomen (Juliëtte Nassalo) die contact heeft met mevr. Mulder-van Tilburg uit Son en Breugel. Samen met 2 leraren is ze gekomen om een paar dingen in ontvangst te nemen, die ik vanuit Nederland heb meegenomen. Vóór het ontbijt heb ik een kort gesprek met hen. Daarna ga ik snel naar het ontbijt waar de overige reizigers al plaats hebben genomen. Iedereen ziet er redelijk uitgeslapen uit! De koffie, thee, jus, toast met jam en verse fruit smaakt een ieder goed! We zorgen dat we ons buikje goed gevuld hebben voor de lange trip richting Kumi! Inmiddels is James, een chauffeur van Kumi Hospital ook al gearriveerd bij het Motel, met een jeep, die ons zessen inclusief 6x 46 kg bagage (...!!!...) naar Kumi zal brengen! Rond 10 uur vertrekken we, allereerst naar Kampala om geld in te wisselen en een pakje van Kumi Hospital af te geven. Robert-Jan zit achterin tussen de koffers, 3 mensen op de bank en chauffeur + 2 mensen voorin. Daar gaan we dan.....350 km over de Oegandese wegen, met regelmatig een tussenstop. Uiteindelijk zijn naderen we Kumi en belt dr. John Opolot al met James 'waar we blijven'. Om 17u arriveren we bij Kumi Hotel, waar 3 mensen een week zullen overnachten vanwege ruimtegebrek in het guesthouse. John Opolot komt ook al snel om ons welkom te heten! Heerlijk om hem weer te zien en wat worden we weer hartelijk ontvangen!

Nadat de koffers even snel uitgeladen worden gaan we naar het guesthouse om voor de overige 3 mensen de spullen uit te laden én Jan (fotograaf) te ontmoeten. Daarna worden we door John

Opolot meteen meegenomen naar het ziekenhuis voor een korte rondleiding. 's Avonds eten we met z'n allen in het guesthouse, waar Ann, Grace en Jennifer zoals altijd een voortreffelijke maaltijd hebben gemaakt! De sfeer zit er goed in en iedereen is ondanks de moeheid super enthousiast om op maandag de eerste dag Kumi Hospital te beleven!

Maandag 6 april

Iedere doordeweekse dag is er om 8u een Assembly in the Hall of Hope, waar personeel van het ziekenhuis met een lied en gebed de dag begint. Daarnaast is er de mogelijkheid belangrijk nieuws te melden én worden nieuwe bezoekers welkom geheten! Wij dus!! Dr. John Opolot vraagt ons met z'n allen naar voren en na een korte introductie door mij, wordt ons hele team welkom geheten. Maar uiteraard wordt dit op Kumi-wijze gedaan: omdat er zoveel dames aanwezig zijn, krijgen we 'flowers': de handen worden door alle aanwezigen gewarmd en de bloemen gemixt, waarna met z'n allen tegelijkertijd de handjes in de lucht worden gegooid om een 'bloemen-regen' te geven. Daarnaast krijgen we nog een 'hot shower' Een ludieke manier om ons welkom te heten en ieder van ons krijgt de gelegenheid zich kort voor te stellen. Zo....de toon is gezet!!

Na de Assembly gaan we kort mee naar het kantoor van John om vervolgens nog wat afdelingen te bekijken waar we gisteren niet meer de kans voor hadden. Dan scheiden onze wegen enigszins. Janneke en Janine gaan naar de kinderafdeling en Robert-Jan, Willem-Jan en ik gaan met dr. Martin mee naar de afdeling Maternity. Dr. Martin heeft sinds een jaar de verloskundige afdeling onder zijn hoede. Hij is niet gespecialiseerd als gynaecoloog, maar is te vergelijken met een arts-assistent in ons land. Enig GROOT verschil is dat hij wel al bevoegdheden heeft van een gynaecoloog en dus ook zelf beslissingen neemt en kan opereren.

We komen meteen een interessante casus tegen: op de afdeling ligt sinds enkele dagen de moeder Dinah Igwee, 36 jaar, in verwachting van haar 8^e kind (1 kind is inmiddels overleden). Zij is ongeveer 34 weken zwanger en naar Kumi Hospital gekomen vanuit het dorpje Akum (15 km van Kumi). Haar andere kinderen heeft ze gekregen in de plaatselijke health clinic. Ze is naar Kumi Hospital gekomen omdat ze al 3 dagen vochtverlies had en er bleek sprake te zijn van gebroken vliezen. Omdat de verloskundige zorg in Kumi Hospital een stuk beter is dan in de rest van de omgeving, is ze naar Kumi gekomen met haar man, Omongin Vincent en haar dochter Betty die voor haar zal zorgen. Dr. Mulder stelt voor met de echo te kijken of er überhaupt nog vruchtwater aanwezig is. Het maken van een echo wordt in Kumi niet tot nauwelijks gedaan, omdat de kennis niet aanwezig is. Dr. Martin kijkt dan ook zijn ogen uit bij het zien van de echobeelden die dr. Mulder maakt. Er blijkt geen druppel vruchtwater meer aanwezig te zijn en het kindje ligt in stuit. Het voorstel van dr. Mulder is om óf de vrouw in te leiden óf een keizersnede te doen. Samen met dr. Martin wordt gekozen voor de eerste optie: mevrouw wordt ingeleid, de weeën worden kunstmatig op gang gebracht.

Na een tijdje informeert drs. Mulder naar het verloop en blijkt dat er nog geen inwendig onderzoek verricht is. Meteen daarop wordt dit gedaan en blijkt dat de navelstreng van de baby voor de uitgang van de baarmoedermond ligt!!!! Een gevaarlijke situatie, waarbij in Nederland een spoedkeizersnede gedaan wordt en de vrouw in kwestie absoluut horizontaal moet blijven liggen en vervoerd moet worden, om de druk op de navelstreng te vermijden. Dit kan namelijk de bloedtoevoer naar het kind afklemmen, met alle gevolgen van dien.

Maar.....we zijn hier niet in Nederland, maar in Kumi! Ook hier wordt de ernst van de situatie wel ingezien, maar is de gang van zaken iets anders..... Spoed is minder spoed, wat ook duidelijk blijkt uit het verdere verloop.

Om mevrouw naar de operatiekamer te brengen (helaas nog de oude, omdat nog niet alle apparatuur in de nieuwe aanwezig is), moet men eerst op zoek naar een bed op wieltjes. Dat staat op de afdeling. Mevrouw loopt dus van de verloskamer naar haar bed op de afdeling.....met z'n allen hopen we dat dit geen vergaande gevolgen heeft. Dan op weg naar de operatiekamer. Het is inmiddels 17.30uur en eigenlijk is iedereen net weg naar huis. Dus.....we staan voor een gesloten operatiekamer!! En het duurt nog zeker 15-20 minuten vóóordat we de sleutel hebben en een anesthesist aanwezig is. Drs. Mulder zal zelf de keizersnede doen, met assistentie van dr. Martin en Willem-Jan. Gelukkig is Janneke Raaymakers (kinderarts) ook in de buurt, dus we hebben goede krachten bij elkaar om er het beste van te maken. Nu maar hopen.....

De voorbereidingen worden allemaal gestart....op Afrikaans tempo.....dus: GEDULD!!!

De operatie wordt gestart. Iedereen is in afwachting.....Het licht op de operatiekamer valt plotseling uit, maar gelukkig van korte duur! Dan lukt het drs. Mulder om het kind ter wereld te helpen: een ielig, klein mensje.....een jongetje van ongeveer 1700 gram. Hij heeft geen geweldige start. Gelukkig ademt hij redelijk snel uit zichzelf, maar al snel trekt hij blauw weg. Het liefst geven we zuurstof, maar die heeft de moeder op dit moment.....tóch wordt de zuurstof tijdelijk aan haar kind gegeven, welke het harder nodig heeft. Hij kleurt weer goed bij, maar zo gauw hij geen zuurstof meer krijgt, wordt hij weer blauw. De spanning is bij iedereen voelbaar. En uiteindelijk lukt het 't ventje om ook zonder zuurstof een goede kleur te houden! Godzijdank!! Maar hij is er nog niet.....

Helaas is er op dit moment geen couveuse beschikbaar in Kumi (van de couveuse die er was, is de temperatuurregulatie kapot). Omdat het ventje te vroeg is geboren en zo klein is, is het extra belangrijk dat hij niet afkoelt. Janneke en Janine gaan dus snel met het kindje naar buiten, op zoek naar de vader. En dat klinkt simpeler dan het is! Vaders zijn over het algemeen niet of weinig betrokken bij de geboortes van hun kinderen. En vind dan in de menigte maar eens de juiste man. Na een kleine zoektocht en hulp van mensen die een beetje Engels praten, wordt Omongin Vincent gevonden, buiten, bij de kraamafdeling. Hij krijgt de opdracht zijn kind goed warm te houden. Het liefst wordt er nu meteen voeding gegeven aan het kind, maar die is simpelweg niet voor handen. Kunstvoeding is erg moeilijk te verkrijgen en kost een fortuin! Het ziekenhuis heeft zo'n voeding daarom ook niet op voorraad. Zo gauw de moeder in staat is hiertoe, zal ze het kind aan de borst moeten leggen. En dan maar hopen dat de borstvoeding snel op gang komt. De moeder heeft een erg slechte conditie, dus dat zal zo snel nog niet gaan lukken. Dús.....morgen op zoek naar kunstvoeding in Kumi-town en bidden dat het kind de eerste nacht zal overleven!

Voor Robert-Jan, Janneke, Janine en Willem-Jan is het 't eerste bezoek aan Kumi. Vandaag zijn ze meteen met de neus in de boter gevallen! Welkom in Kumi Hospital: een ziekenhuis met, voor Oegandese begrippen, goede medische zorg, maar met veel beperkingen door gebrek aan geld. De manier van werken is anders, het tempo ligt vaak lager, maar ik heb groot respect voor de zorg die ze leveren in het ziekenhuis! We zullen allemaal de knop om moeten zetten deze week en ons moeten verplaatsen in de medici/verpleging hier in Kumi, en onze westerse instelling een beetje los moeten laten. Maar dat is vandaag al heel goed gelukt!

Tijdens het avondeten bij het guesthouse, wat zoals altijd voortreffelijk smaakt, wordt de dag nog eens doorgenomen met z'n allen. Marijn heeft al veel kunnen filmen vandaag. Iedereen heeft veel nieuwe indrukken opgedaan. Wat zal de dag van morgen weer brengen?

Dinsdag 7 april

Wat heb ik heerlijk geslapen! En wat vertrouwd om de kippen en hanen onder het slaapkamerraam te horen kraaien.....al komt het tijdstip niet altijd gelegen!!!!

Na een ontbijtje gaan we vol verwachting weer het ziekenhuis. Tijdens de korte wandeling vanaf het guesthouse vang je 's ochtends prachtige beelden op bij de huisjes: kinderen die naar school lopen, kinderen of vrouwen die water gaan halen bij de pomp, binnenplaatsjes bij de huizen die aangeveegd worden, vrouwen die thuis of op het land al aan het werk zijn. Kumi is wakker!!! En wij ook.

Na de Assembly gaan we naar de verloskamer om te kijken hoe het gaat met moeder en kind van gisteren. Gelukkig leeft het ventje nog! De moeder ziet er nog erg moe uit. De borstvoeding is nog niet op gang. Inmiddels heeft het jongetje een naam: als dank voor de hulp van het Laurentiusteam, heeft hij de naam *Laurens* gekregen!!! Een mooier dankjewel bestaat er niet!

Vandaag zullen we op zoek gaan naar kunstvoeding in Kumi-town, omdat we ons zorgen maken om Laurens.

Op de verloskamer is het verder rustig, dus ga ik met Marijn en Willem-Jan rustig rond over het terrein van het ziekenhuis om impressies te filmen. Daarnaast worden er wat interviews van mij door Marijn opgenomen voor de film. Omdat we gewoonweg niet weten wat de rest van de week nog gaat brengen, besluiten we naar Kumi-farm te lopen om ook daar te filmen. Met z'n drie-en gaan we op pad. De wandeling duurt een klein half uurtje. Onderweg sluiten er drie kleine meisjes bij ons aan, die hand in hand de weg met mij vervolgen en bij ons blijven zitten. Zonder ook maar één woord te zeggen, zijn ze onafscheidelijk van ons. Marijn filmt de boerderij en Willem-Jan en ik zitten heerlijk met de 3 kinderen te genieten van de rust op de farm. De meisjes beginnen langzaam nieuwsgierig en wat vrijer te worden. Héél voorzichtig beginnen ze over onze armen te wrijven.....daar zitten haartjes op!!!! Iets wat ze niet kennen. En al gauw hebben ze ook mijn gewone haren te pakken en halen ze hun vingers er keer op keer doorheen. Ze zijn alleen hun eigen stugge kroeshaar gewent, dus zo'n zachte bos haar is wel heel erg aantrekkelijk om je vingers door te halen. Aangezien Willem-Jan erg korte haren heeft, was ik de gelukkige!!! Zo hebben we een poosje geruisloos zitten genieten.

Na verloop van tijd zijn we naar 2 huisjes toegelopen bij de farm, waar 2 gezinnen wonen. Daar hebben we lekker buiten gezeten en kunnen praten met de bewoners. Onder het genot van Oegandese pinda's hebben we daar een tijdje doorgebracht. Het was een heerlijke ochtend! En Marijn heeft prachtige beelden kunnen maken.

De toekomst van Kumi Hospital ligt grotendeels bij de boerderij. Als die weer opgebouwd kan worden in de staat waarin hij in vroeger jaren verkeerde, zal het ziekenhuis weer veel inkomsten krijgen uit de verkoop van melk, vlees en gewassen. De rebellen hebben de boerderij volledig verwoest en de volledige veestapel geplunderd. De boerderij is eigendom van het ziekenhuis en beschikt over 1100 hectare grond. Een immens oppervlak waar een grote toekomst voor klaar ligt. Ik

wil heel graag met de stichting een start gaan maken met de wederopbouw van de boerderij. Een groot project, maar met het oog op de toekomst. Een toekomst waarin het ziekenhuis weer zelfvoorzienend kan worden!!!!

Terug bij het ziekenhuis komt Margaret (verloskundige) naar ons toe of we mee willen gaan naar Kolir. In Kolir ligt een gezondheidspost waar het Kumi-Hospital iedere maand verloskundig en medisch spreekuur houdt en voorlichting geeft over family-planning en HIV/AIDS. Robert-Jan, Marijn, Willem-Jan en ik gaan mee. Het is geen heel druk spreekuur met zwangeren, omdat het regenseizoen is en de vrouwen het druk hebben op het land. Dat betekent simpelweg dat ze geen tijd hebben/nemen voor een controle van hun zwangerschap. Willem-Jan wordt meteen aan het werk gezet om medisch spreekuur te houden, samen met een verpleegkundige van Kumi, die kan vertalen. Laat je handjes maar meteen wapperen!!!

Het belang van deze spreekuren op locatie is erg groot! Gezondheidsposten zoals in Kolir worden namelijk niet permanent bemant door gekwalificeerde verloskundigen, zoals bij zoveel gezondheidsposten in Afrika het geval is. Het gevaar ligt dan ook op de loer. Zo gauw er complicaties zijn, weten de mensen dus ook simpelweg niet hoe ze moeten handelen. En het is niet altijd simpel om vanuit Kolir met spoed naar een ziekenhuis te gaan. In de voorlichting wordt daarom ook aangegeven dat het voor de vrouwen verstandig is naar Kumi Hospital te komen, zeker wanneer er groter risico is. Dit kan bijvoorbeeld zijn, wanneer een vrouw eerder al een keizersnede heeft gehad of al 3 of meer kinderen heeft gebaard. De kans op overmatig bloedverlies na de bevalling is namelijk een stuk groter als je al meerdere kinderen gebaard hebt. En dat is één van de redenen dat de moedersterfte in Afrika zo hoog ligt.

Met de stichting betaal ik dan ook een gedeelte van de benzinekosten voor deze outreaches, omdat het belang er van erg groot is. Inmiddels heeft het ziekenhuis ook steeds meer bevallingen, maar wat vooral belangrijk is, is dat het sterftecijfer van vrouwen rondom zwangerschap en baring aanzienlijk lager is dan het landelijke gemiddeld! De sterfte in Oeganda ligt op 1:20, in Kumi District is dat inmiddels 1:198 !!!!!